

<http://dx.doi.org/10.16926/sn.2023.19.13>

Received: 30.06.2023

Accepted: 21.09.2023

ELŻBIETA PAWLIKOWSKA-ASENDRYCH

<https://orcid.org/0000-0001-9057-6465>

(Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie, Częstochowa)

e-mail: e.pawlikowska-asendrych@ujd.edu.pl

**[REC.] CORONA-PANDEMIE: DIVERSE ZUGÄNGE ZU EINEM
AKTUELLEN SUPERDISKURS, RED. MARIUSZ JAKOSZ
I MARCELINA KAŁASZNIK, GÖTTINGEN 2022, SS. 504**

Jak cytować [how to cite]: Pawlikowska-Asendrych, E. (2023). [rec.] *Corona-Pandemie: Diverse Zugänge zu einem aktuellen Superdiskurs*, red. Mariusz Jakosz i Marcelina Kałasznik, Göttingen 2022, ss. 504. *Studia Neofilologiczne. Rozprawy Językoznawcze*, 19, 209–212.

Zjawiska społeczne, wywierające piętno na ludzkości, zawsze odbijają się szerokim echem na wielu płaszczyznach życia. Takim zjawiskiem jest bezsprzecznie pandemia, wywołana w grudniu 2019 roku w Chinach przez koronawirusa, nazywanego później SARS-Cov-2. Wirus, wywołujący zakaźną chorobę układu oddechowego, w błyskawicznym tempie rozprzestrzenił się na inne kontynenty. Do Europy dotarł 24.01.2020 roku, kiedy to we Francji zarejestrowano pierwszy przypadek zakażenia. Rosnąca liczba zachorowań, prowadzących do setek tysięcy zgonów, wywołała ogromną panikę i strach, w konsekwencji czego świat znalazł się w tak zwanym lockdownie. Wprowadzono szereg obostrzeń, m.in. zakaz przemieszczania się, nakaz zakrywania ust i nosa, zachowania bezpiecznego dystansu w miejscach publicznych, dezynfekcji dłoni i wiele innych. Taka skala drastycznych działań, mających wpływ na wszystkie możliwe obszary ludzkiego życia, musiała znaleźć odzwierciedlenie w języku. Dowodem na to są powstałe na ten temat wielorakie teksty, zarówno pisane, jak i mówione, dotyczące różnych dziedzin życia, począwszy od zdrowotnej przez administracyjną, polityczną, turystyczną po codzienność, w której koronawirus był wszechobecny. Wszystkie one składają się na korona-dyskurs, z jakim na polu naukowym zmierzili się europejscy lingwiści, a co zaowocowało ponad 500-

-stronicową niemieckojęzyczną publikacją pt.: *Corona-Pandemie: Diverse Zugänge zu einem aktuellen Superdiskurs* (Göttingen 2022). O tym, jak ważna jest to kwestia, świadczy nie tylko rozmiar książki, ale i ilość oraz różnorodność podjętych tematów. Publikacja stanowi zbiór tekstów podzielonych na osiem rozdziałów. Pierwszy rozdział nosi tytuł: ***Lexikalische und sprachliche Besonderheiten im Corona-Diskurs*** (pol. ***Osobliwości leksykalne i językowe w korona-dyskursie***¹) zawiera siedem artykułów poświęconych zjawiskom językowym w językach: czeskim, rosyjskim, niemieckim i polskim. W centrum rozważań pierwszego artykułu, którego autorkami są PETRA STORJOHANN oraz LUISA CIMANDER pt. *Annäherung an den Coronadiskurs in der öffentlichen Kommunikation mithilfe von Neologismen*, znajdują się neologizmy niemieckie w dyskursie o koronawirusie w jego poszczególnych fazach rozwoju i obszarach, takich jak medycyna, polityka i emocje z tym związane. Na rozszerzenie leksyki w ramach neologizmów wskazuje również LUBOMIR HAMPL, koncentrując się na mechanizmach powstania, funkcjach i znaczeniu nowych słów związanych z pandemią koronawirusa w języku czeskim. Podobne pytania stawiają Jolanta LUBOCHA-KRUGLIK oraz TATYANA SHAMATOVA, które skupiają się na nowych praktykach dyskursywnych w języku rosyjskim. W centrum zainteresowania stoją polifonia dyskursów oraz neologizmy odnoszące się do zjawisk kultury masowej. Polaryzację postaw wobec problemu pandemii i ich skutków w dyskursach niemieckim i polskim przedstawia IWONA BARTOSZEWICZ. Na uwagę zasługują tu hasła reklamowe, tematyczne, czy słowa flagowe o różnej – pozytywnej lub negatywnej – konotacji. Tematykę kontynuuje MARCIN MACIEJEWSKI w swoim artykule pt. *Das ist (k)eine Pandemie: Semantische Konkurrenzen in der Corona-Zeit*. Stawia pytanie, jak koronawirus wpływa na powstanie i aktywowanie konkurencji semantycznych i które to konkurencje znaczeniowe i oznaczeniowe są wywoływane lub wzmacniane przez dyskurs. W różnych fazach rozwoju koronawirusa i związanej z nim pandemii mamy do czynienia z innymi zjawiskami językowymi. Są to np. *piąta fala*, czy *trzecia dawka szczepienia*, co zauważa MAGDALENA LISIECKA-CZOP w artykule pt. *Die fünfte Welle, steigende Zahlen und Drittimpfungen: Zahlenkomponenten im Corona-Wortschatz und in der neuen Corona-Phraseologie*. Autorka skupia się na odpowiedzi na pytanie, jaki potencjał słowotwórczy mają liczby i numery w niemieckim korona-dyskursie w piątej fali pandemii, jaka jest semantyka i funkcje powstałych grup wyrazowych oraz jakie procesy słowotwórcze leżą u ich podstaw. Zwieńczeniem rozważań frazeologicznych i leksykalnych jest artykuł JOANNY SZCZĘK, w którym podejmuje ona problem modyfikacji semantycznej istniejących frazeologizmów, sposobów powstawania i częstotliwości użycia nowych jednostek frazeologicznych.

---

¹ Tłumaczenie własne: Elżbieta Pawlikowska-Asendrych.

Drugi rozdział poświęcony jest metaforom i emocjom w korona-dyskursie. ANNA SULIKOWSKA podejmuje temat metafory w reportażach chorych na Covid. W myśl teorii metafory konceptualnej wyróżnia metaforę drogi (PRZEBIEG CHOROBY JEST DROGĄ), metaforę fali (FALA PANDEMII), metaforę góra – dół (ZDROWIE TO GÓRA, CHOROBA TO DÓŁ), metaforę pojemnika (CIAŁO JEST POJEMNIKIEM), metaforę uderzenia (CHOROBA JEST UDERZENIEM), metaforę ciężaru (CHOROBA JEST CIĘŻAREM) oraz metaforę obiektu (ZJAWISKA ABSTRAKCYJNE SĄ OBIEKTEM) i personifikację (ZJAWISKA ABSTRAKCYJNE TO ISTOTA LUDZKA). W centrum rozważań HANNY KACZMAREK znalazły się natomiast emocje towarzyszące artyście i wrażliwemu obserwatorowi w sytuacjach kryzysowych. Swoje analizy Autorka opiera na tekstach pisarki austriackiej Marleny Streeruwitz, poświęconych tematyce koronawirusa. Badaniu poddaje odczucia jednostki wobec zaleconych przez państwo środków bezpieczeństwa w czasie rozprzestrzeniania się koronawirusa oraz sposoby ich ujętkowania.

W kolejnym rozdziale *Ausgewählte Diskursstränge zur Corona-Pandemie* (pol. *Wybrane wątki dyskursu na temat pandemii koronawirusa*²) jako pierwszy PAWEŁ RYBSZLEGER mierzy się z próbą analizy wstępnie pozycjonowanych modułów niemieckojęzycznych autoprezentacji przez przeciwników szczepień przeciw Covid-19 w mediach społecznościowych na przykładzie wpisów użytkowników Twittera. BERNADETTA CIESEK-ŚLIZOWSKA, EWA FICEK, BEATA DUDA i WIOLETTA WILCZEK poddają dalej analizie polskojęzyczny korona-dyskurs pod kątem strategii stosowanych przez sceptyków w kwestii szczepień w celu dyskredytacji rządzących. Problematykę obowiązkunosenia maseczek podejmuje w następnych słowach DOROTA KACZMAREK, która koncentruje się na opisie hasła *Masken(pflicht)* (pol. *obowiązek noszenia maseczek*³) w różnych kontekstach i wielorakich rodzajach tekstów.

W centrum uwagi rozdziału czwartego pt. *Corona-Diskurs multimodal* (pol. *Multimodalność w korona-dyskursie*⁴) stoją multimodalne analizy dyskursu przeprowadzone przez ROMANA OPIŁOWSKIEGO i NADINE RENTEL. Roman Opiłowski, na podstawie tekstów poświęconych pandemii koronawirusa w mieście, wyróżnia trzy modalności: centralną, peryferyjną oraz makromodalność, łączącą modalność centralną i peryferyjną, podczas gdy Nadine Rentel, opierając się na pouczających tekstach z filmów video dla dzieci, przeprowadza analizę strategii transferu wiedzy oraz współdziałania różnych semiotycznych modalności w badanych filmach.

Koronawirus pojawia się także w dyskursie politycznym, co znajduje wyraz w naukowych rozważaniach GEORGA SCHUPPENERA i JACKA MAKOWSKIEGO. Georg Schuppener przedstawia problematykę pandemii w dyskursie prowa-

² Tłumaczenie własne: Elżbieta Pawlikowska-Asendrych.

³ J.w.

⁴ J.w.

dzonym przez przedstawicieli Ruchu Obywatelskiego Rzeszy Niemieckiej (dt. Reichbürgerbewegung), wyróżniając 26 obszarów, których główną tematyką są protesty przeciwko środkom bezpieczeństwa wprowadzonym przez państwo. Autor analizuje płaszczyznę leksykalną i strukturę wybranych w mediach społecznościowych tekstów. Język polityki pojawia się także u Jacka Makowskiego, który skupia swoją uwagę na debatach parlamentarnych Parlamentu Europejskiego na temat digitalnego certyfikatu COVID w Unii Europejskiej. Głównym punktem analizy jest pytanie, jak heterogeniczność zadań posłów wyraża się w ich politycznym języku fachowym, w tym przypadku odniesionym do pandemii koronawirusa.

Ciekawym aspektem dyskursu wokół koronawirusa okazuje się także humor, który jest tematem kolejnego – szóstego – rozdziału monografii. IWONA WAWRO koncentruje się na zabawnych treściach i mechanizmach powstania tekstów humorystycznych w kontekście pandemii, a w centrum zainteresowania MARIUSZA JAKOSZA stoi czarny humor w żartach występujących w sieci internetowej, w niemieckich i polskich memach.

Koronawirus jest nieodłącznym elementem reklamy, na co wskazują prace ROBERTY RADY i ADAMA WOJTASZKA w siódmym rozdziale pt. *Corona-Diskurs und Werbung* (pol. *Korona-dyskurs a reklama*⁵). Reklama szczepień znajduje swoje odbicie w licznych niemieckich sloganach, które bierze pod lupę Roberta Rada, w szczególności ich rolę we frazeologii oraz modyfikację i nowe warianty semantyczne leksemów w kontekście koronawirusa. Przedmiotem opisu Adama Wojtaszka są natomiast polsko- i angielskojęzyczne teksty kampanii informacyjnej na temat szczepień w odniesieniu do ich struktury językowej, narracji i symboliki.

Zbiór tekstów zamykają artykuły JOANNY PĘDZISZ i WITOLDA SADZIŃSKIEGO, którzy wychwytyją pozostałe detale w komunikacyjnej przestrzeni pandemicznej. Joanna Pędzisz kieruje swoją uwagę na sposób komunikowania świata artystycznego na przykładzie tancerzek i tancerzy, Witold Sadziński z kolei – na metajęzyk jako komponent tekstu i element infodemii.

Tematyka powyższego tomu nie została wybrana przypadkowo. Wielospektowość problemu pandemii koronawirusa i związane z nim zjawiska dały podstawę do szerokiej i zarazem szczegółowej analizy lingwistycznej, czego dowodem są znakomite opracowania w przedstawionej pozycji.

---

⁵ Tłumaczenie własne: Elżbieta Pawlikowska-Asendrych.